

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. d)
Filosofie

Varianta 7

Profilul umanist din filiera teoretică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar.

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece punct din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

I TÉTEL **(30 punct)**

Îrja a vizsgalapra a helyes válasz betűjelét! Egyetlen helyes válaszlehetőség van.

1. Az a filozófus, aki azt állítja, hogy az embert, aki nem pusztán biológiai lény, mint az állat, amelynek a közvetlenül és a biztonságért való lét a sajátja, hanem a közvetlen meghaladásának igénye, valamint teremtő sorsa határozza meg:

- a. Arisztotelész
- b. René Descartes
- c. Platón
- d. Lucian Blaga

2. A szigorú értelemben vett jó és rossz kérdésköre:

- a. akkor kerül előtérbe, amikor csak a tudás határaitra reflektálunk
- b. sajátosan emberi kérdés, és akkor kerül előtérbe, amikor cselekedeteink erkölcsi voltára reflektálunk
- c. akkor kerül előtérbe, amikor csak a nyelv logikai elemzésén elmélkedünk
- d. akkor kerül előtérbe, amikor nem reflektálunk az elképzeléseink és a dolgok állása közötti kapcsolatra

3. **Nem** az alkalmazott etika keretében taglalt kérdéskör:

- a. eutanázia
- b. klónozás
- c. ontológia
- d. abortusz

4. A pozitív szabadság, mint a társadalompolitikai szabadság egyik formája:

- a. jellemzője az abszolút szabadság
- b. feltételezi az egyéni célok megvalósításához szükséges körülmények megteremtését a társadalom vagy az egyén életébe való fokozott állami beavatkozás révén
- c. a gyakorlatban való megvalósítása során, ahhoz, hogy az egyén teljes szabadságot élvezzen, az állami beavatkozást a minimálisra kell korlátozni
- d. a korlátozások teljes hiányával azonos, az anarchia szinonimája

5. Ahhoz, hogy szűkebb értelemben, a minden emberi érték alapjának tekintett társadalompolitikai szabadság érthetőbb legyen, összefüggésbe kell hozni:

- a. a szociabilitással
- b. egy egyértelműen megfogalmazott erkölcsi eszménnyel
- c. a társadalompolitikai felelősséggel
- d. a megismeréssel

6. Jean-Paul Sartre francia filozófus szerint:

- a. *az ember esetében az egzisztencia megelőzi az esszenciát*
- b. *az ember a misztérium felfedésére törekszik*
- c. *az abszurd ember igent mond, és erőfeszítései soha nem szűnnek meg*
- d. *az élet magának a hatalomnak az akarása*

7. I. Kant filozófus szerint az a priori ismereteknek két alapvető jellemzője:

- a. szükségszerűség és esetlegesség
- b. a hajlam és a kötelesség
- c. szükségszerűség és egyetemesség
- d. az élvezet és boldogság

8. Amihez az igazság pragmatista elméletének képviselői a vélemények igazságát viszonyítják:
- egy adott pillanatban igaznak tekintett ideákkal való összeegyeztethetőségük
 - a törvényhez
 - egy adott pillanatban hamisnak tekintett ideákkal való összeegyeztethetőségükhöz
 - a hasznossághoz
9. John Stuart Mill által képviselt hedonizmus alap gondolata:
- a boldogság a léleknek az erénnyel összhangban lévő tevékenységében áll
 - az erkölcs alapja a hasznosság vagy a legnagyobb boldogság eszménye
 - a boldogság a léleknek az értelemmel összhangban lévő tevékenységében áll
 - az erkölcs alapját a kötelesség jelenti
10. A "Süt a nap" kijelentés, a korrespondencia igazságelmélet szempontjából csak akkor igaz, ha:
- nincs összhangban más, már igaznak elfogadott kijelentésekkel
 - az igazságkritériumot csak arra a kijelentésre alkalmazzuk, amely mozgásba hozza a hasznosságának ellenőrzésére irányuló tevékenységet
 - összhangban van azzal a valósággal, amelyre utal
 - az igazságot egy szintetikus a priori ítéletre kell alkalmazni

II. TÉTEL

(30 pont)

A. A baloldali oszlopban a modern politikai felfogások sajátos fogalmai és elméletei vannak felsorolva, a jobboldali oszlopban pedig ezekre vonatkozó igaz állítások. Írja a vizsgalapra a baloldali oszlop betűinek és a jobboldali oszlop számainak helyes társítását.

a. Demokrácia	1. A polgárok szabadságát és jogegyenlőségét támogató politikai elmélet.
b. Liberalizmus	2. Politikai doktrína, amely szerint az államnak mind a gazdasági, mind a társadalmi életre ki kell terjesztenie hatáskörét.
c. Etatizmus	3. A nép általi hatalomgyakorlás elvén alapuló kormányzási forma.
d. Politikai legitimitás	4. Az anarchikus társadalom előnyeit megfogalmazó politikai elmélet.
	5. Feltételezi a kormányzati rendszer nép általi elismerését.

16 pont

B. Érveljen megközelítőleg tíz sorban az *igazság pragmatista elmélete* mellett!

8 pont

C. Példán keresztül mutasson rá az *igaz meggyőződések* szerepére/jelentőségére a megismerésben!

6 pont

III. TÉTEL

(30 pont)

A. Olvassa el figyelmesen az alábbi szövegrészt:

„Ezért abból az egyszerű tényből, hogy tudatában vagyok a létezőmnek, és ugyanakkor megfigyelem, hogy semmi más nem tartozik a lényemhez vagy esszenciámhoz, azon a tényen kívül, hogy gondolkodó lény vagyok, joggal következtetek arra, hogy a lényem pusztán abban a tényben áll, hogy gondolkodó lény vagyok.”

(Rene Descartes, *Elmélkedések az első filozófiáról*)

Válaszoljon az alábbi követelményekre:

- Az adott szöveg alapján említse meg, az emberi természet két jellemzőjét! **4 pont**
- Magyarázza meg körülbelül fél oldalas terjedelemben, az *esszencia* és az *értelem* filozófiai értelmükben vett fogalmak közötti összefüggést! **10 pont**
- Fogalmazza meg a szövegbe foglalt filozófiai nézet időszerűségére vonatkozó álláspontját! **6 pont**

B. Tudva, hogy egy igazságos társadalomban az *egyenlőtlenség csak akkor megengedett, ha okkal feltételezhető, hogy az a kérdéses tevékenység minden résztvevőjének előnyére válik:*

- Nevezzen meg három igazságosságtípust! **6 pont**
- Példázza az igazságosság és érdem közötti viszonyt! **4 pont**